

Politidirektoratet
Sendt elektronisk

DERES REF.:
VÅR REF.: 329996

MEDLEMSNR.:
SAKSNR.:

DATO: 18.10.2023

Oppfølging: Årsrapport 2022- Arrestforhold

1. Overordnet

Forsvarergruppen i Advokatforeningen ønsker med dette å følge opp Politidirektoratets Årsrapport 2022- Arrestforhold.

Innledningsvis vil vi bemerke at det er positivt at det utarbeides årlige arrestrapporter. Dette bidrar forhåpentligvis til en mer ensartet praksis i tråd med regelverket. I det følgende vil vi kommentere noe av innholdet i rapporten for 2022.

2. Felles retningslinjer for føring av statistikk?

Arrestrapporten inneholder ikke informasjon om hvordan statistikken føres i de ulike politidistriktene. Bakgrunnen for at vi problematiserer dette er at ulik praksis for registrering kan resultere i en uriktig virkelighetsbeskrivelse. Hvis det i forkant av utarbeidelsen av rapporten er sendt ut retningslinjer for hvordan statistikk skal føres ønsker vi gjerne disse oversendt.

Etter å ha lest rapporten er det særlig to spørsmål vi ønsker svar på knyttet til føring av statistikk:

- i) Hvordan personer som transporteres tilbake til arresten etter et rettsmøte registreres. Er det slik at hen da får to registreringer, eller føres alt under en av hjemlene, og i så fall hvilken?
- ii) Hvordan tid på celle føres når det er avbrudd pga. avhør.

3. Særlig om husvillarrest

2.1 Hjemmel for bruk av husvillarrest

Forsvarergruppen vil påpeke at det tilsynelatende ikke finnes en klar lovhjemmel for bruk av husvillarrest.

Det følger av sosialtjenesteloven § 27 at kommunen er forpliktet til å finne midlertidig botilbud til dem som ikke klarer det selv. Bestemmelsen er en videreføring av sosialtjenesteloven § 4-5. Ved innføringen av sosialtjenestelovens § 4-5 uttalte politiroллеutvalget at «(...) det bør forutsettes at politiet også i fremtiden kan ta hånd om de som henvender seg med et akutt og midlertidig behov for overnatting». Denne uttalelsen ble ikke videre kommentert av departementet, utover at departementet slutter seg til at kommunens ansvar for å skaffe midlertidig husvære i nødsituasjoner bør fremgå av en egen bestemmelse.

I arrestinstruksens punkt 6.1 uttales det at «Vaktsjefen kan beslutte at personer kan ha opphold i arresten i inntil et døgn hvis det foreligger tunge velferdsmessige grunner». Hjemmelen for slik beslutning fremgår imidlertid ikke. I arrestrapporten vises det til NOU 1981:35, men i denne utredningen uttales det kun at politiet har en «plikt til å ta imot husville (...)», uten at det vises til grunnlaget for en eventuell plikt.

Opphold i husvillarresten er frivillig, og skal bare besluttes når det ikke lar seg gjøre å skaffe annet oppholdssted.¹ Vi forutsetter at oppholdet opphører med én gang vedkommende ber om det. Forsvarergruppen mener ikke at mennesker i sårbare situasjoner som ber politiet om hjelp skal avvises. Vi mener imidlertid at det er uheldig at bruk av politiarrest i slike tilfeller ikke har en klar hjemmel i lov. Det kan blant annet bidra til en uklar rollefordeling mellom politi og kommune, og resultere i at de som ber om bistand i disse sakene ikke får riktig hjelp. Det må sikres at opphold i isolasjon på glattcelle er siste utvei.

Forsvarergruppen vil derfor oppfordre Politidirektoratet til å løfte problemstillingen knyttet til hjemmelsgrunnlag.

2.2 Mindreårige i husvillarrest

I arrestrapportens tabell 5 er det angitt at to av de registrerte «husvill»-tilfellene i 2022 var mindreårige. Det kan leses ut av rapporten at dette er barn som har hatt behov for et sted å sove i påvente av bistand fra barneverntjenesten.

Forsvarergruppen anser det uholdbart at barn plasseres på glattcelle i påvente av transport, eller fordi de ikke har et sted å sove. En slik plassering er ikke i tråd med FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1 om barnets beste, som skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Det må etter vårt syn benyttes og eventuelt etableres andre midlertidige tilbud som kan benyttes i slike tilfeller, eksempelvis akuttinstitusjoner for ungdom. Der slike målrettede midlertidige tilbud ikke finnes må barnet ivaretas gjennom alternative løsninger, for eksempel at barnet innlosjeres på et hotell i regi av barneverntjenesten. En slik løsning har tidligere blitt foreslått for sosialtjenesten på generelt grunnlag.² Det er etter vårt syn påkrevet at barneverntjenestene er sitt ansvar bevisst og ikke overlater «husville» barn til politiet.

Vi imøteser direktoratets vurdering av situasjonen.

4. Opphold i arrest i påvente av overføring til fengsel

Det kommer frem av tabell syv at 12 av totalt 136 arrestforhold med mindreårige var begrunnet i at retten hadde truffet en kjennelse om varetektsfengsling, men arrestanten ble tilbakeført til arresten før overføring til fengsel.

I TOSLO-2013-103468 (glattcelle-dommen) slo retten fast at det ikke er hjemmel for å sette fengslede tilbake i politiarresten, med mindre det foreligger en kjennelse om fullstendig isolasjon. Dette er uttrykkelig gjentatt i arrestinstruksens punkt 13.4. Det er bare adgang til å returnere arrestanten til politiarresten for et helt kortvarig opphold. Denne adgangen må forstås i svært snever forstand.

I omtrent halvparten av sakene fra 2022 satt den mindreårige mellom 17-25 timer på celle før overføring til fengsel. Samtlige av disse tilfellene ble registrert i Oslo politidistrikt, både i 2021 og 2022.

Forsvarergruppen ber på denne bakgrunn om en begrunnelse for bruken av kategorien. Vi har vanskelig for å se at praksisen kan være lovlig, og vi ber om en opprydning hos Oslo politidistrikt. I forlengelsen av dette ber

¹ Arrestinstruksens punkt 6.1.

² Se NOU 1985:18 punkt 9.6.7.

vi også om å få oversendt en samlet oversikt over hvor mange arrestforhold som er begrunnet i «varetekt retten».

Med vennlig hilsen,

Marit Lomundal Sæther
Styremedlem i Forsvarergruppen i Advokatforeningen
(Sign).

Marius Dietrichson
Leder av Forsvarergruppen i Advokatforeningen
(Sign).

Kopi:
Barneombudet
Norges institusjon for menneskerettigheter
Sivilombudets forebyggingsenhet